

Makale Bilgisi: Sırma, Ç. S. (2023). ‘Yaralarıyla Yaşayan Bireyler’: Gençlerin Aile İçi Şiddet ve Şiddet Döngüsüne Bakışı. DEÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 1, ss.1-24.	Article Info: Sırma, Ç. S. (2023). ‘Individuals Living with Their Scars’: Family Violence and Overview of the Cycle of Violence. DEU Journal of Humanities, Volume: 10, Issue: 1, pp.1-24.
Kategori: Araştırma Makalesi	Category: Research Article
Gönderildiği Tarih: 01.07.2022	Date Submitted: 01.07.2022
Kabul Edildiği Tarih: 17.10.2022	Date Accepted: 17.10.2022

‘YARALARIYLA YAŞAYAN BİREYLER’: GENÇLERİN AİLE İÇİ ŞİDDET VE ŞİDDET DÖNGÜSÜNE BAKIŞI

Çiğdem Sema Sırma*

ÖZ

Aile içi şiddet neden ve sonuç odaklarının çeşitliliği nedeniyle farklı disiplinler tarafından ele alınan bir araştırma alanını oluşturmaktadır. Aile içi şiddetin sosyolojik bakış açısıyla ele alınması konunun bireysel değil toplumsal yapıda anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Bu araştırmanın konusunu, gençlerin bakış açısından hareketle aile içi şiddetin ve şiddet döngüsünün anlaşılabilmesi oluşturmaktadır. Araştırmada gençlerin aile içi şiddetin nedenleri ve sonuçlarıyla birlikte şiddet döngüsü üzerine anlamlandırmalarına ulaşmak amaçlanmaktadır. Araştırma nitel araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın katılımcı grubunu 18-24 yaş aralığındaki gençler oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış form aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcı ifadelerinden yola çıkarak araştırmada dört temaya ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda aile içi şiddet, diğer şiddet türlerine göre mağdur açısından duygu yoğun olarak betimlenmiştir. Katılımcılar aile içi şiddetin nedenleri arasında şiddetin kültürel ve ekonomik yönüyle birlikte şiddet deneyimini ve etkileşim ortamını ifade etmişlerdir. Aile içi şiddetin sonucu olarak, şiddet uygulayan aile üyeleriyle ilişkilerde uzaklaşmanın yaşandığı anlaşılmıştır. Araştırmada katılımcılar tarafından aile içi şiddetin içselleştirilmemesi gerektiği vurgulanarak aile içi şiddete yönelik farkındalık yaratmaya yönelik önlemler alınabileceği belirtilmiştir. Aile içi şiddetin önlenmesi için konunun ‘ailevi’/ ‘içeriden’ bir konu şeklinde ele alınmaması gerektiği alınan önlemleri hızlandıran adımı oluşturmaktadır. Böylece yaşanan şiddet olayları ‘dört duvar arasından’ çıkarak sosyal bir soruna dönüşebilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Gençlik, şiddet, aile içi şiddet, şiddet döngüsü, nitel araştırma

* Doktor Öğretim Üyesi, Başkent Üniversitesi, csemapolat@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0839-2390.

‘INDIVIDUALS LIVING WITH THEIR SCARS’: FAMILY VIOLENCE AND OVERVIEW OF THE CYCLE OF VIOLENCE

ABSTRACT

Domestic violence constitutes a research area that is handled by different disciplines due to the difference in cause and effect focus. Addressing domestic violence from a sociological perspective contributes to the understanding of the subject in the social structure, not the individual. The subject of this study is understanding domestic violence and the cycle of violence from the perspective of young people. In this context, the study aims to reach young people's interpretations of the cycle of violence and domestic violence along with causes and effects of this violence. The research was designed as a qualitative research. The participant group of this study consists of young people between the ages of 18-24. The data of the research were collected through a semi-structured form consisting of open-ended questions. As a result of the data analysis based on the statements of the participants, four main themes were obtained. As a result of the research, domestic violence was described as intensely emotional for the victim compared to other types of violence. Among the causes of domestic violence, the participants expressed the experience of violence and the interaction environment, along with the cultural and economic aspects of violence. As a result of domestic violence, it was understood that there was a distancing in relations with family members who perpetrated violence. In the study, it was emphasized by the participants that domestic violence should not be internalized and measures could be taken to raise awareness about it. The issue should not be handled as a 'family' or 'intrafamilial' issue in order to prevent domestic violence. That constitutes the first step that accelerates the measures to be taken. Thus, incidents of violence can turn into a social problem by coming out of the 'four walls'.

Keywords: Youth, violence, family violence, cycle of violence, qualitative research

1. GİRİŞ

Tarihsel olarak aile kurumunun temelde sosyo-biyolojik bir rolde olmakla birlikte toplumsal değişimler sonucunda uğradığı işlev kaybına rağmen bu değişimlere karşı esneklik kazanarak uyum sağladığını Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization [WHO/ DSÖ], 1978) belirtmektedir.

Aile kurumuyla birlikte, ebeveynlik ve ebeveyn olmanın tanımları ve kapsamında da çeşitli değişimler yaşanmaktadır. Örneğin Daly vd. (2015, s.5) ebeveyn kavramını, biyolojik veya yasal ebeveynle sınırlamadan çocuğun ana bakıcısını ifade etmek için kullanmaktadır. Önemli sayıda çocuğun ebeveynleri dışındaki bireyler tarafından büyütüldüğü göz önüne alındığında kavramın kapsayıcılığı özellikle önem taşımaktadır. Ebeveyn kavramına benzer şekilde aile kavramını da Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF]), kapsayıcı şekilde kullanmaktadır. Aile; akrabalık, evlilik veya evlat edinme yoluyla kurulan en yakın grup olarak tanımlanmaktadır (Daly vd., 2015, s. 11). Aile kurumunun üyeleri arasındaki ilişkisel bağın yapısı ve doğası bakımından farklılık gösterdiği kabul edilerek sonuçta ailenin tek başına çekirdek aile veya akrabalık bağı olarak anlaşılamayacağı belirtilmektedir.

Sosyolojik açıdan ebeveyn olmak ve aile kurumu kavramlarının tanımlarının geçirdiği değişimler önemli olmakla birlikte aile kurumunun çocuğun yaşamındaki rolüyle ilgili açıklamalar da ayrıca önem taşımaktadır. Bora (2017, s. 182) aile ilişkisinin; sosyoloji kitaplarında yazıldığı gibi yalnızca “türün yeniden üretimi işlevine” indirgenemeyeceğini siyasetten ekonomiye pek çok faaliyet alanını bir ağ gibi sardığını ifade ederek, aile ilişkisini toplumsallığın kurucu bir ögesi olarak açıklamakta ve herhangi bir toplumsal gerçekliğin aileyi hesaba katmadan anlaşılmasının pek mümkün olamayacağını ifade etmektedir. Diğer taraftan aile kurumu, bireyleri arasında mutlulukla şekillenen ilişkilerin yanı sıra öfkenin davranışsal sonuçlarının şiddet şeklinde meydana gelebildiği bir kurum olabilmektedir. Bu noktada da sosyalizasyon süreci önem kazanmaktadır. Ulusoy (2012), kişiliğin şekil almasında ve kültürel taleplerin, kodların ve beklentilerin aktarılmasında ailenin temel aktör olduğunu belirtmektedir. Bireylerin sosyalizasyon süreciyle birlikte ailevi değerleri öğrenmeleri noktasından hareketle aile içi şiddet ve aile içi şiddetin kuşaklararası aktarımının anlaşılması önem taşımaktadır. Bu araştırmanın konusunu, gençlerin bakış açısından hareketle aile içi şiddetin ve şiddet döngüsünün anlaşılabilmesi oluşturmaktadır.

Aile içi şiddet araştırmalarında çeşitli farklılıklar bulunabilmektedir. Bu farklılıklar Bora'nın (2017, s. 181) açıkladığı gibi aile kurumunun 'sanki herkes tarafından bilinen, üzerinde uzlaşılan ve hep aynı şeye işaret eden bir kavrammış gibi kullanılsada, gerçekte birbirinden epey farklı insan gruplarına ve ilişkilerine işaret edebilme özelliğini taşımasıyla açıklanabilir. Hanelerimizde anne, baba, çocuklar olarak yaşasak bile, hane duvarları son derece geçirdir, aile o duvarın içine sığamayacak kadar genişir...' (Bora, 2017, s. 181). Bu bağlamda da bireyin kişisel gelişiminin anahtarı konumunda güven verici bir varlık olarak aile fikri; psikoloji ve sosyoloji disiplinlerinde sosyal bir norm ve akademik bilgi olarak yaygın olarak paylaşılmaktadır (Bonnet & Whittaker, 2015, s. 265). Aile kurumunu, üyelerini çoklu roller ve statülere sahip bireylerin oluşturduğu bir sosyal organizasyon olarak ifade eden Weis (1989) aile içi deneyimlerin üyeleri tarafından farklı şekillerde algılanmasının nesnelleştirmeyi zorlaştırdığını ifade etmektedir. Ayrıca cinsel birliktelikten çocuklara yönelik şiddete kadar pek çok etkileşim ve davranışın ("özel" eylemlerin) yabancılar tarafından görünmeyen kapalı kapılar arkasında gerçekleşmesinin aileyi özel bir kurum yaptığı vurgulanmaktadır. Bu nedenle üyeleri arasındaki eylemler tipik olarak yalnızca mağdurlar veya diğer ilgili taraflar bunları yetkililere veya araştırmacılara söylediğinde bilinir hale gelmektedir. Bu noktada da aile içi şiddet mağdurlarının olayları polise bildirmemelerinin en sık nedenlerinden birisi olarak eylemlerin "özel bir mesele" olması gerçeğiyle karşılaşılmaktadır (Hindelang, 1976; Gottfredson & Gottfredson, 1980; Timrots & Rand, 1987 aktaran Weis, 1989, s. 128). Bununla birlikte aile üyeleri arasındaki sosyal etkileşimin samimi olduğu yönü vurgulanarak aile içi etkileşimin diğer etkileşimlere göre daha yoğun olduğu belirtilmektedir. Aile üyelerinde duygusal sonuçları nedeniyle mahremiyet normlarını pekiştirilerek, aileyi araştırmacılar da dâhil olmak

üzere meraklı yabancılardan izole etme eğilimi olduğu ifade edilmektedir (Weis, 1989, s. 128).

Aile içi şiddet kavramı Holden tarafından (2005 aktaran Yount & Li, 2009, s. 1125) yetişkinlerin yakın partnerlerine karşı kullandıkları saldırgan ve zorlayıcı davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca aile içi şiddet kavramının, bedensel, cinsel ve duygusal istismarı içerebileceğini Arthur ve Clark (2009, s. 147) belirtmektedir. Aile içi şiddet araştırmalarının bileşeni konumunda olan şiddet döngüsü kavramınıysa Maran ve Begotti (2020) istismar mağdurları tarafından şiddet uygulama eğilimi olarak açıklamaktadır. Yapılan araştırmalarda şiddetin genellikle bir örüntüye işaret ettiği vurgulanarak şiddetin zaman ve yoğunluk bakımından değişmekle birlikte gerilim çıkartma, aşırı şiddet uygulama ve “sevgi dolu” pişmanlık davranışlarını içeren bir döngüsü olduğunu Walker (1985) ifade etmektedir (aktaran Allen-Collinson, 2011, s. 115). Bu noktada eylemin şiddet olarak tanımlanabilmesi ve aile üyeleri tarafından kültürel olarak inşa edilmesi şiddetin sosyolojik açıdan ele alınmasının önemini göstermektedir. Garrett (1997) bireylerin deneyimlerinin ve inançlarının buldukları toplum ve ait oldukları kültür tarafından sosyal olarak inşa edildiğini vurgulamaktadır. Şiddet araştırmalarında bireylerin aile üyeleriyle etkileşim süreçlerinde meydana gelen sözel, bedensel, duygusal veya ekonomik eylemlerin anlaşılmasında kültürel bakış önem kazanmaktadır.

Aile içi şiddet araştırmalarına tarihsel açıdan bakıldığında araştırmaların yoğunluğunun arttığı yılları görmek mümkündür. 1960’lı yıllarda, Gelles (1980) aile içi şiddetin zihinsel bir rahatsızlık ve/veya yoksullukla ilişkilendirilen nadir olaylar olarak görüldüğünü vurgulamaktadır. Benzer şekilde Weis (1989, s. 117) aile içi şiddetin yeni bir sosyal fenomen olmamasına rağmen 1970'lere kadar eşe uygulanan şiddetin araştırmacılar ve politika yapıcılar tarafından araştırma alanı olarak görülmediğini ifade etmektedir.

Aile içi şiddetin nedenlerini belirlemeye yönelik olarak yapılan araştırmalarda şiddetin nesiller arası aktarımına yer verildiğini Gelles ve Maynard (1987) belirtmektedir. Benzer şekilde Tolan ve ark., (2006 aktaran Bonnet & Whittaker, 2015) aile içi şiddetin; eş, çocuk, yetişkin-çocuk ve çocuk-yetişkin-yaşlı arasındaki şiddeti içerdiği belirtilerek şiddetin uygulayanı veya mağduru olma statüsünde yaşam süresince değişime uğradığını ve kuşaklararası aktarıldığını açıklamaktadır. Diğer taraftan aile içi şiddetle ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde eşe yönelik şiddet veya çocuk istismarına daha fazla odaklanılırken çocukların ebeveynlerine yönelik şiddet eylemlerinin (Agnew & Huguley, 1989; Peek, Fischer & Kidwell, 1985) ihmal edildiği vurgulanmaktadır. Cornell ve Gelles (1982) bireylerin eş veya baba oldukları süreçte şiddet uygulamalarının yanı sıra, erkek kardeş veya oğul olarak ‘çocukluk çağındaki aile içi şiddetin kurbanları’ belki de şiddeti ilk öğrendikleri yerde ebeveynlerinede şiddet uygulamaktadırlar şeklinde öğrenme sürecine vurgu yapmaktadır (aktaran Peek, Fischer &

Kidwell, 1985, s. 1052). Bununla birlikte aile içi şiddetin kontrol altına alınması ve şiddet eyleminin süreci ile ilgili literatürün erkek odaklı iken aile içi şiddetin sonuçlarıyla ilgili literatürünse kadınlara odaklandığı belirtilmektedir (Umberson, Anderson, Glick & Shapiro, 1998, s. 444). Örneğin, aile içi şiddetin nedenlerini kadının sosyo-ekonomik statüsü bağlamında ele alan araştırmacılardan Farmer ve Tiefenthaler (1997, s. 338) kadının ana gelir kaynağı olduğu yüksek gelirli haneler dışındaki tüm hanelerde, kadının gelirindeki artışın şiddet mağduru olma ihtimalini azaltırken, erkeğin gelirindeki artışın ise şiddeti arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır.

Şiddeti anlamaya yönelik çeşitli kuramsal açıklamalar bulunmaktadır. Sosyal öğrenme teorisyenlerinden Bandura (1977) davranışın, başkalarını model alarak öğrenildiğini ileri sürmektedir. Bu teoride davranışlar yüksek statüye, yeterliliğe, güce ve maruz kalmaya sahip olarak algılandığında öğrenmenin gerçekleşmesi daha olası olmakta bu nedenle ebeveynler, çocuklar için temel öğrenme kaynaklarından biri olarak görülmektedir.

Şiddet, kuramsal olarak öğrenilen bir davranış olmanın yanı sıra toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında güç ilişkileri temelinde açıklanabilmektedir. Sosyolojik bakış açısıyla yapılan aile içi şiddet araştırmalarında önemle üzerinde durulan feminist kuramda, aile içi şiddet konusu toplumsal cinsiyet ve güç bağlamında açıklanmakta ve şiddet erkeklerin kadınlar üzerindeki hâkimiyet ve kontrolünü sürdürme eylemleri olarak değerlendirilmektedir (Anderson, 1997).

Sembolik etkileşimci kuram, şiddet ve aile içi şiddetin anlaşılmasında sosyal etkileşim sürecinin önemine vurgu yapmaktadır. Sembolik etkileşimci kuramda, etkileşim ve iletişim, genellikle anlam(lar)ı ve ilişkili eylem çizgilerini oluşturma süreci için kritik öneme sahiptir (Giordano, Copp & Longmore Manning, 2015, s. 926). Ayrıca toplumsal gerçeklik bireylerin gündelik eylemleriyle sürekli yeniden kurulan bir süreç olarak ele alınmaktadır (Swingewood, 2010, s. 314). Bununla birlikte sembolik etkileşimci kuramcılar, çocuğun çevresindeki anahtar öğelerin, etrafındaki kişileri yönlendiren simge ve anlayışlar olduğunu belirtmektedir (Wallece & Wolf, 2004, s. 227). Bu noktada Denzin (1984, s. 486) şiddetin; erkekleri, kadınları ve çocukları ev kurumuna bağlayan üst ve alt ilişkilerin etkileşimsel bir çerçeve içinde ortaya çıktığını ifade etmektedir. Mevcut bağlamda Felson (2002) yakın partner şiddetinin spesifik örüntüsünün anlaşılmasında, yakın ilişkiler içindeki dinamiklerin erken aile deneyimlerinin ve toplumsal cinsiyet rolleri sosyalleşmesinin önemli olduğunu vurgulamaktadır (aktaran Giordano, Copp, Longmore & Manning, 2015, s. 927).

2. Yöntem

Bu araştırma gençlerin bakış açısından hareketle aile içi şiddetin ve şiddet döngüsünün anlaşılmasını keşfetmek için yapılmıştır. Belirtilen keşif çalışması nedeniyle araştırma nitel araştırma olarak tasarlanmıştır. Nitel

teknikler araştırmacıların diğer bireylerin anlayış ve algılarından pay almalarına ve insanların günlük yaşamlarını nasıl yapılandırıp anlam verdiklerini keşfetmelerine olanak sağlamaktadır (Berg & Lune, 2019, ss. 20-56). Katılımcılara karşı olan sorumluluklar çerçevesinde araştırmanın etik onayı için Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'na başvuru yapılmıştır. Araştırmanın kurul onayının gelmesi ile birlikte veri toplama aşamasına geçilmiştir. Araştırmanın veri toplama aşaması Yeni Koronavirüs (Covid-19) salgını ve salgına bağlı önlemlerin devam ettiği 14.07.2021-10.01.2022 tarihleri arasında tamamlanmıştır. Katılımcılar araştırma hakkında bilgilendirilerek sözlü olarak katılım onamları alınmıştır.

2.1. Katılımcı Grubu

Araştırmanın katılımcı grubunu 18-24 yaş aralığındaki gençler oluştırmaktadır. Araştırmanın katılımcı grubunun belirlenmesi aşamasında bireylerin ve/veya ailelerinin şiddet mağduru olmaları şartı aranmamıştır. Dolayısıyla bu araştırmanın katılımcı grubu aile içi şiddete uğradığını beyan eden katılımcılarla birlikte aile içi şiddete uğramadığını beyan eden 18-24 yaş aralığındaki gençlerden oluşmaktadır. Araştırmanın katılımcı grubu arasında ebeveynleri tarafından şiddete uğradığını belirten 21 katılımcı bulunmaktadır. Araştırma, salgın sürecindeki belirsizlikler nedeniyle katılımcıların ve araştırmacının sağlığını riske atmamak amacıyla teması en aza indirerek ilk aşamada evirim içi olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcı grubuna Google Forms'da hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış form evirim içi olarak niversitenin bilgi işlem sistemi üzerinden elektronik posta yolu ile 120 potansiyel katılımcıya gönderilmiştir. Fakat katılımcılara araştırmaya katılımlarına dair belirli aralıklarla hatırlatılma yapılmasına rağmen yalnızca 45 katılımcı formu doldurmuştur. Elektronik posta yoluyla formu dolduran 11 katılımcı (4 erkek, 7 kadın) 18-24 yaş aralığında olmadığı için verdikleri yanıtlar araştırmaya dâhil edilememiştir. Elektronik posta aracılığıyla elde edilen yanıtların yetersiz kalması ve Covid-19 aşılama oranlarının artması nedenleriyle yüz yüze veri toplama aşamasına geçilmiştir. evirim içi form aracılığıyla 33 katılımcıdan ve yüz yüze 31 katılımcıdan toplanan verilerin sürekli okumalarının yapılmasıyla 64 katılımcıdan toplanılan verilerle araştırmanın veri doygunluğu sağlanmıştır. Katılımcıların 9'u erkek 55'i kadındır. Katılımcıların ebeveynlerinin evlilik bağını devam ettirme durumları incelendiğinde 2 katılımcının ebeveynlerinden birisinin vefat ettiği anlaşılmıştır. Ayrıca ebeveynleri resmi olarak boşanan 2 katılımcı bulunmaktadır. Ebeveynleri resmi olarak evliliklerini devam ettirmesine rağmen 1 katılımcı ebeveynlerinin ayrı evlerde yaşadığını belirtmiştir. Katılımcıların tamamının medeni durumu bekardır. Yalnızca 1 katılımcı tek başına yaşarken diğer katılımcılar aileleri ile birlikte yaşamaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Açık uçlu sorulardan oluşturulmuş yarı yapılandırılmış form üç bölümden oluşmaktadır. Formun birinci bölümü katılımcının sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yöneliktir. Formun ikinci kısmı katılımcının şiddet tanımıyla birlikte şiddet türleri ile ilgili görüşlerini almaya yönelik sorulardan oluşmaktadır. Formun üçüncü kısmında ise katılımcının aile içi şiddet ve şiddet döngüsü hakkındaki görüşlerini almaya yönelik sorular sorulmuştur. Formun sonunda katılımcılara fikirlerini ekleyebilecekleri bir alan bırakılmıştır. Ayrıca formda katılımcılara, araştırmanın kapsamı hakkında bilgilendirmeler yapılarak araştırmanın etik kurul onayının olduğu, araştırmanın bilimsel amaçlarla gerçekleştirildiği ve kişisel bilgilerinin kimseyle paylaşılmayacağı bilgileri aktarılmıştır.

2.3. Veri Analizi

Sosyolojik gelenekten gelen nitel araştırmacılar da ‘metni insan deneyimlerine baktıkları bir pencere’ olarak ele alma eğilimi olduğu belirtilmektedir (Ryan & Bernard, 2000 aktaran Glesne, 2013, s. 251). Ayrıca nitel araştırmada; öyküler, açıklamalar ve diğer sözcüklerin derlenmesi ‘zengin’, ‘dolu’, ‘gerçek’ gibi farklılaşan biçimlerde tanımlanmakta ve rakamların zayıf çıkarımları ile karşıtlık oluşturmaktadır (Robson, 2017, s. 535). Bu araştırmada nitel araştırmanın veri analiz adımları olan açık, eksenel ve seçici kodlama aşamaları uygulanmıştır. Her bir katılımcının ifadesi katılımcıların aile içi şiddet ve şiddet döngüsüne ilişkin bakış açılarını görmek noktasında önem taşımaktadır. Açık kodlama; temaların verilerin derinliklerinden yüzeye çıkartıldığı ilk aşamadır. Veri analizinin ikinci aşaması olan eksenel kodlama ise verilerin üzerinden ‘ikinci geçiş’tir. Bu aşamada araştırmacının asıl yapması gereken başlangıçtaki kodları gözden geçirmek ve incelemektir. Veri analizinin son aşaması olan seçici kodlama ise araştırmacının bütün kodları taramasını gerektiren son aşamadır (Neuman, 2011, ss. 664-669). Bu noktada öncelikle araştırma konusu kapsamında yüz yüze ve çevirim içi form aracılığıyla alınan katılımcı ifadeleri her bir soru için bir araya getirilerek transkriptler oluşturulmuştur. Elde edilen transkriptlere nitel araştırmanın veri analiz adımları olan açık, eksenel ve seçici kodlama aşamaları uygulanmıştır. Daha açık bir ifadeyle katılımcı ifadeleri açık kodlama aşamasında öncelikle sürekli okunmuştur. İkinci aşamada açık kodların kendi aralarındaki ilişkilere bakılmıştır. Kodların kendi aralarında ilişkilendirilmesi sonucu kategoriler elde edilmiştir. Bu aşama eksenel kodlamayı oluşturmaktadır. Analizin son aşaması olan seçici kodlama aşamasında da kategorilerden temalara ulaşılmıştır.

3. BULGULAR

Elde edilen temalar ve kategoriler şekil-1’de sunulmuştur. Belirlenen her tema katılımcı ifadeleriyle açıklanmıştır. Katılımcı ifadeleri, katılımcıların cinsiyetleri ve katılımcı numaraları ile belirtilmiştir.

Kodlanan Bir Davranış Olarak Aile İçi Şiddet: Şiddet Döngüsü	Aile İçi Şiddete Nedenler Aramak	Aile İçi Şiddetin Sonuçlarına Bakmak	Aile İçi Şiddetin Önlenebilmesi
<ul style="list-style-type: none"> • 'Şiddetin En Acısı': Aile İçi Şiddet 	<ul style="list-style-type: none"> • Aile İçi Şiddetin Kültürel Yönü • Şiddeti Deneyimlemek: Büyüyen Kara Delik • Aile İçi Şiddette Etkileşim Ortamı • Aile İçi Şiddetin Sosyo-Ekonomik Yönü 	<ul style="list-style-type: none"> • Yakın ama Uzak 	<ul style="list-style-type: none"> • Farkındalık Yaratma

Şekil 1. Katılımcı İfadelerinden Ulaşılan Temalar ve Kategoriler

Katılımcıların aile içi şiddete dair görüşlerinden elde edilen ifadeler bağlamında elde edilen ilk kategori 'Şiddetin En Acısı': Aile İçi Şiddet kategorisidir. Bu kategoriden hareket edilerek Kodlanan Bir Davranış Olarak Aile İçi Şiddet: Şiddet Döngüsü temasına ulaşılmıştır. Katılımcıların ifadelerinden yola çıkarak aile içi şiddet Aile İçi Şiddetin Kültürel Yönü, Şiddeti Deneyimleme: Büyüyen Kara Delik, Aile İçi Şiddette Etkileşim Ortamı, Aile İçi Şiddetin Ekonomik Yönleri kategorilendirilmiştir. Bu kategorilerin kendi aralarındaki ilişki sonucu Aile İçi Şiddete Nedenler Aramak temasına gidilmiştir. Şiddete uğradığını beyan eden katılımcıların aile içi ilişkilerindeki durumlarına bakıldığında Yakın ama Uzak kategorisine ulaşılmıştır. Bu kategoriden Aile İçi Şiddetin Sonuçlarına Bakmak teması oluşturulmuştur. Aile içi şiddetin yaşanmaması için katılımcıların ifadelerinden yola çıkarak Farkındalık Yaratma kategorisi bu temadan yola çıkılarak da Aile İçi Şiddetin Önlenebilmesi temasına ulaşılmıştır.

3.1. Kodlanan Bir Davranış Olarak Aile İçi Şiddet: Şiddet Döngüsü

Araştırmada katılımcıların aile içi şiddete ilişkin görüşlerinde ebeveyn şiddeti diğer şiddet türlerine göre daha fazla zarar verici ve kuşaklararası aktarım yönleriyle ön plana çıkmıştır. Katılımcıların ifadelerindeki; öğrenme, aktarım, kuşak, acı, ilk öğrenme, kendi anne-babaları, güvenilen yer, o şekilde büyütülme, yetiştirilme tarzları, bu böyle yıllardır, darbe yemek gibi örneklendirilen açık kodlar kendi aralarında ilişkilendirilerek 'Şiddetin En Acısı': Aile İçi Şiddet kategorisine ulaşılmıştır. Bu kategoriyi oluşturan ifadeleri kapsayan tema olarak Kodlanan Bir Davranış Olarak Aile İçi Şiddet: Şiddet Döngüsü teması elde edilmiştir.

3.1.1. 'Şiddetin En Acısı': Aile İçi Şiddet

Bireyin ebeveynlerinden veya yaşamının ilk yıllarında bakımından sorumlu olan bireylerden şiddet görmesi veya gözlemlemesi sosyal etkileşim sürecinde her an şiddetin yaşanabileceği gerçeğiyle yaşaması anlamına gelebilmektedir. Özellikle yaşamın ilk yıllarında bebeklik ve çocukluk dönemlerindeki fiziksel kırılabilirlik ve sevgi ihtiyacının en yoğun olduğu dönemde bireyin yetişkenlerle duygusal bağı dikkate alındığında katılımcı ifadelerinde de görüldüğü gibi aile içi şiddetin etkileri diğer şiddet türlerine göre daha yoğun olarak belirtilmiştir.

Şiddetin en acı şekli, en sevdiğiniz insanlardan zarar görmek.
(Kadın katılımcı, 43)

Aile içi şiddet bireye en çok zararı veren şiddettir. (Kadın katılımcı, 29)

Aile bireylerinin arasında gerçekleşir. Ebeveynlerin kendi beklentilerini merkeze alarak çocuğun üstünde baskı kurması ya da erkeğin kadın üstünde hakimiyet kurmaya çalışması sonucunda ortaya çıkabilir. (Erkek katılımcı, 13)

Araştırmada ebeveynleri tarafından şiddete uğradığını belirten katılımcılar; bedensel, psikolojik, ekonomik, duygusal veya sözel şiddete uğradıklarını belirtmektedirler.

Aile içinde fiziksel, psikolojik, ekonomik, duygusal ve sözel şiddete uğradım. Bu saydıklarımın hepsini babamdan gördüm. Kumbaramdan paralarımı çalmak, sinirlenince vurmak, sürekli manipülatif ve tehdit içeren sözler söylemek, arkadaşlarımda beni rencide etmek, izinsiz telefonumu ve bilgisayarımı kurcalamak gibi davranışlarda bulunmuştu kendisi ama annem ve babam boşanınca kurtuldum ondan. (Kadın katılımcı, 46)

Küçükken annem tarafından birkaç kez dayak yemişliğim vardır. (Kadın katılımcı, 30)

Çocukluğumda ailem tarafından yaşlılarımla karşılaştırdım ve bu sebepten uzun bir süre kendi potansiyelimin farkına varamadım. Sözel şiddet kategorisinde değerlendirilebilir. (Kadın katılımcı, 63)

Tartışmalarda ve okul başarısızlıklarında sözel şiddete uğradım. (Kadın katılımcı, 9)

Sınav döneminde duygusal ve fiziksel şiddete uğradım. (Kadın katılımcı, 22)

Psikolojik şiddete uğradığımı düşünüyorum, ve Türkiye'de yaşayan birçok gencin de ailesi tarafından psikolojik şiddete uğradığını düşünüyorum. Özellikle eğitim ile ilgili konular söz konusu olduğunda aile, çocuğunun ne düşündüğünü önemsemeden ona birçok dayatmada bulunuyor. Gencin isteklerini, yeteneklerini göz ardı ediyor, bu da gencin özgüvenini zedeliyor, yeteneklerine olan inancını kaybettiriyor... (Kadın katılımcı, 47)

Katılımcıların ifadeleri dikkate alındığında ebeveynlerinin çocuklarıyla özellikle sınav dönemlerinde akademik başarı beklentileri bağlamında problemler yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Şiddetin öğrenilen bir davranış olması şiddetin kuşaklararası aktarımını yani şiddet döngüsünü beraberinde getirebilmektedir. Şiddetin kuşaklararası aktarımına ilişkin Bandura'nın (1977) sosyal öğrenme teorisi ve Mead'in (1934) sosyal etkileşim teorisi bir açıklama zemini sağlamaktadır. Mead (1934) bireylerin hali hazırda kabul etmekle birlikte edinilmiş alışkanlıklara dayanarak gerçekleştirilebilen eylemlerin hem üzerinde daha az düşünüldüğü hem de bazen daha az duyguyla ortaya çıkabildiğini belirtmektedir.

Bu döngü bana, bir ailede şiddet varsa bunun nesiller boyu devam etme durumu olduğunu anımsatıyor. (Kadın katılımcı, 2)

Kişinin gördüğü şiddeti kendisinden daha güçsüz canlılar üzerinde devam ettirmesi... (Kadın katılımcı, 3)

Kişi küçüklükten gördüklerini içerler ve yaşatır. (Kadın katılımcı, 9)

Hayatının belli dönemlerinde şiddet gören insanlar başa çıkamadığı olaylar karşısında şiddete başvurabilirler. (Kadın katılımcı, 10)

Aile içinde nasıl bir tutum ve davranış sergilenirse kuşaktan kuşağa da bu şekilde aktarılır öğrenilen görülen şeyler. (Kadın katılımcı, 13)

Çocuklukta şiddet gören, bireylerin büyüyüp kendi çocukları olduğunda kendilerinin de şiddet uygulaması. (Kadın katılımcı, 16)

Bir tokata göz yummak bir tekme, bir tekmeye göz yummak ise bıçaklanmayı, öldürülmeyi doğurur. (Kadın katılımcı, 19)

Kendimizi sürekli büyüyen bir karadelikte bulabiliriz. (Kadın katılımcı, 41)

Kırılması gereken bir döngüdür. (Kadın katılımcı, 55)

Katılımcılar aile içi şiddetin yaşandığı ortamın bireyi etkilediğini belirtirken, aile üyeleri arasındaki güç dağılımına, aile içi şiddetin önlenmesi gerçeğine ve şiddetin kabul edilmemesi gerektiğine vurgu yapmışlardır.

3.2. Aile İçi Şiddete Nedenler Aramak

Katılımcılar aile içi şiddetin nedenleri arasında ataerkil değerler, şiddet mağduru olmak, iletişim problemleri ve ekonomik problemleri göstermişlerdir. Katılımcılardan gelen cevaplar bağlamında; Aile İçi Şiddetin Kültürel Yönü, Şiddeti Deneyimlemek: Büyüyen Kara Delik, Aile İçi Şiddette Etkileşim Ortamı, Aile İçi Şiddetin Ekonomik Yönü kategorileri oluşturularak kategoriler arasındaki ilişkiler incelenmiş ve Aile İçi Şiddete Nedenler Aramak temasına ulaşılmıştır.

3.2.1. Aile İçi Şiddetin Kültürel Yönü

Katılımcıların ifadelerinde; ataerkillik, yetiştirilme tarzı, öğrenme, alışkanlık, değerler, coğrafya ve büyünülen ortam gibi ifadeler nitel analizin ilk kodlama aşaması olan açık kodlama ile belirlenmiştir. Ulaşılan açık kodlardan Aile İçi Şiddetin Kültürel Yönü kategorisi elde edilmiştir. Saffitz (2010) toplumsal cinsiyet temelli şiddet araştırmalarında kültürel patika üzerinde durulduğunu belirtmektedir. Ayrıca şiddetin kültürel olarak ele alınmasının nedenleri arasında saldırgan davranışlarda bulunmak, idealize edilen kültürel erkeklik imajının bir bileşeni olarak görülerek bireyin “gerçek bir erkek” olduğunu gösterme çabası bağlamında açıklanmaktadır (Anderson, 2005, s. 857). Kültür ve şiddet arasındaki ilişkinin anlaşılmasını Guetzkow ve Ben-Zvi (2017) önemli bulmaktadır. Katılımcıların aile içi şiddetin nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; ataerkillik, geleneksel aile yapısı ve kadının toplumsal yaşamdaki konumuna vurgu yaptıkları anlaşılmıştır.

Aile içi şiddetin özellikle geleneksel aile yapısına sahip olan ailelerde daha fazla görüldüğünü düşünüyorum. Çünkü sıkı aile bağları olduğu için özellikle erkeklerin eşlerine veya kız çocuklarına karşı fazla korumacı olduğu durum ve bu korumacılıkta kadınları kısıtlayan bir durum fiziksel olarak olmasa dahi psikolojik olarak kadınları etkileyen bir durum. (Kadın katılımcı, 32)

Aile içi şiddete uğrayan aile bireyini birçok yönden olumsuz etkilemekle birlikte özellikle ataerkil toplumlarda yargıya yansımakta dolayısıyla da cezasız kalmaktadır. (Kadın katılımcı, 17)

Şiddetin ilk olarak başladığı yerdir. Kişilerin gün içinde yaşadığı zorlukları, kötülükleri, ataerkil sebeplerle birbirlerine kırıcı şekillerde uygulamalarıdır. (Kadın katılımcı, 9)

Ataerkil toplumdaki dolaylı babaların baskıcı olması. (Kadın katılımcı, 20)

Katılımcılar tarafından özellikle fiziksel olarak güçlü konumda olan erkeğin aile içerisindeki konumunu ataerkil yapıdan aldığı güçle birleştirerek fiziksel açıdan dezavantajlı konumda olan kadınlara ve/veya çocuklara şiddet uygulayabildiği katılımcı ifadelerinden anlaşılmaktadır. Ayrıca ataerkil toplum yapısında kadının toplumsal cinsiyet rolleri noktasında dezavantajlı konumda olması şiddete uğradığı evliliği devam ettirmesinin nedenleri arasında gösterilmektedir. Aile içi şiddet araştırmalarının kültürel açıdan ele alınması; şiddetin kanıksanmasını anlamak, şiddetin sosyal inşası, şiddet eylemlerini önlemeye yönelik kamuoyu oluşturma çabaları noktasında önem taşımaktadır.

3.2.2. Şiddeti Deneyimlemek: Büyüyen Kara Delik

Katılımcılar şiddetin öğrenilen bir davranış olduğunu belirterek çocukluk dönemi şiddet mağduru olmayı şiddetin nedenleri arasında göstermişlerdir. Daha açık bir ifadeyle katılımcı ifadeleri analiz edildiğinde; ailesinden nasıl gördüyse, dayak yemek, çocukluk, nasıl yaşadysa, kendi anne-babası, şiddete uğramış olması, kendi çocuklarına aktarması, olumsuz davranışlara maruz kalmak, şiddetle büyüme, önceki aile deneyimleri şeklinde örneklendirilen ifadeler açık kodları oluşturmaktadır. Belirtilen açık kodların kendi aralarındaki ilişkiler sonucu Şiddeti Deneyimlemek: Büyüyen Kara Delik kategorisi elde edilmiştir. Bu noktada ilgili literatürde de Denzin (1982) aile kurumunun çocuğun korunması ve yetiştirilmesi noktasında birbirinden ayrı nedenlerden dolayı merkezi rol oynadığını ifade ederek, ailenin çocuğun ilk yıllarından itibaren gençlik dönemine kadar her gün çocukla etkileşim halinde olduğunu belirtmektedir. Ebeveynlerin çocuklarının yalnızca genetik mirasını belirlemelerinin yanı sıra gelişimsel sürecine katkıda bulduklarını Neiderhiser ve ark. (2004) vurgulamaktadır. Bireylerin ebeveynlerini modellediklerine değinen Cappell ve Heiner (1990, s. 135) ebeveynlerin birbirlerine karşı saldırgan davranışları durumunda çocukların ebeveynlerinin saldırgan davranışlarını taklit ettiklerini ve kendi eşlerine karşı saldırgan davranışlarda bulduklarını ifade etmiştir.

Şiddet güvensiz ve olumsuz bir hava doğuracağı için bu havayı soluyan kişiler de bu havanın etkisinde kalıp bu havayı daha fazla kişiye yayabilir. Kendimizi sürekli büyüyen bir karadelikte bulabiliriz. (Kadın katılımcı, 12)

Ebeveynlerinde aynı şekilde büyümesi. (Kadın katılımcı, 3)

Şiddet uygulayan kişinin çok küçük yaştan itibaren kendi ailesinden şiddet görüp büyüdüğünde kendi ailelerindeki bireylere bunu uygulamalarıyla oluşan durum. (Kadın katılımcı, 4)

Ailelerin kendi ebeveynlerinden görmüş olduğu travma ve şiddeti kendi çocuklarına aktarmaları. (Kadın katılımcı, 7)

Önceki aile deneyimleri. (Kadın katılımcı, 21)

Aile içi şiddetin en büyük kaynağı çocukluğa dayanmaktadır. Çünkü çocuklar ailelerinden gördüğü şiddet ve sevgisizlikten dolayı şiddet uygulamaktadır. (Kadın katılımcı, 39)

Bence tamamen şiddete maruz kalınması şiddeti uygulama etkeni oluyor. Maalesef ki böyle. Şiddet gören uyguluyor. (Kadın katılımcı, 50)

Şiddete uğramış olma. Olumsuz davranışlara maruz kalma. (Kadın katılımcı, 6)

Anne ve babaları o dönemde o şekilde büyütülüp gördüğü olayları kendi çocukları üzerinde uygulayıp kendilerinden yeni bir ben yaratmaya çalışmaları. (Kadın katılımcı, 32)

Katılımcı ifadelerinden de anlaşıldığı gibi aile içi şiddetin nedenleri arasında aile deneyimleri belirtilmektedir. Bireyin öz bakıma gereksinim duyduğu andan başlayarak yaşamsal dönemlerinin tamamı bireylerin sağlıklı ilişkiler kurabilmesi için önem taşımaktadır. Bu noktada da, bireyin bebeklik döneminden itibaren yetiştiği ortamın dinamiklerin anlaşılması gerçeği açıktır.

3.2.3. Aile İçi Şiddette Etkileşim Ortamı

Aile üyeleri arasındaki iletişim eksiklikleri ve üyelerin birbirlerine karşı anlayışsızlıkları sonucu şiddetin meydana geldiği katılımcılar tarafından belirtilmektedir. Konuyla ilgili olarak iletişimsizlik, anlayışsızlık, dinlememe, fikir paylaşımının olmaması şeklinde örneklendirilen açık kodların kendi aralarında ilişkilendirilerek Aile İçi Şiddette Etkileşim Ortamı kategorisi oluşturulmuştur. Toplumsal bir kurum olarak aile, sosyal etkileşim bağlamında diğer kurumlardan ayrılan özellikler barındırabilmektedir. Ailenin kendisine özgü etkileşim süreçleri aile içerisinde meydana gelen olayları, üyelerinin davranışlarını anlamlandırma ve açıklama zeminini 'zorlu' hale getirebilmektedir. Gelles (1979) ve Gelles ve Straus (1979) etkileşim ortamının özelliklerini; evli çiftlerin birlikte geçirdikleri zamanla birlikte faaliyetlerinin ve ilgi alanlarının fazlalığı, ilişkilerinin yoğunluğu, birbirlerinin davranışlarını etkileme konusunda örtülü hakları, toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında aile örgütlenmesindeki eşitsizlik, ailenin mahremiyeti, stres fazlalığı ve birbirlerinin sosyal biyografileri hakkında sahip oldukları kapsamlı bilgi gibi 'benzersiz' özellikler olarak açıklamaktadır (aktaran Flynn 1987, s.295). Benzer şekilde Choi ve ark. (2012, s. 457) sosyal etkileşim sürecindeki farklılıklar nedeniyle eşler arasındaki şiddetin farklı özellikler sergilediğini ve de şiddetin yoğun etkileşim bağlamında ortaya çıktığını belirtmektedir.

İletişimsizlik, anlayışsızlık. (Kadın katılımcı, 16)

Saygısızlık ve karşıdaki insanı dinlememek. (Kadın katılımcı, 29)

Ebeveynlerin birbirlerine veya çocuklarına karşı anlayışlarının yeterince gelişmemiş olmasıdır. (Kadın katılımcı, 34)

Şiddet güvensiz ve olumsuz bir hava doğuracağı için bu havayı soluyan kişilerde bu havanın etkisinde kalıp bu havayı daha fazla kişiye yayabilir.

(Kadın katılımcı, 41)

Katılımcıların ifadelerinden aile üyelerinin birbirleriyle olan etkileşimlerine vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu bağlamda bireyin birincil sosyalizasyon sürecini yaşadığı ortamdaki etkileşim şiddetin içselleştirilmesi, şiddetin uygulanması ve şiddetin önlenmesini anlama noktasında önem kazanmaktadır.

3.2.4. Aile İçi Şiddetin Sosyo-Ekonomik Yönü

Katılımcıların ifadelerinden oluşturulan transkriptten okunarak parasızlık, geçim sıkıntısı, maddiyat, para, gelir üstünlüğü, yoksulluk gibi kelimeler açık kodlar olarak belirlenmiştir. Belirtilen açık kodların kendi aralarındaki ilişki sonucu Aile İçi Şiddetin Sosyo-Ekonomik Yönü kategorisi elde edilmiştir. Katılımcılar hane geçimine dair yaşanan problemlerin aile içi şiddete yol açabileceğini belirtmişlerdir. Aile içi şiddet araştırmalarında işsizlik ve maddi problemler şiddetin nedenleri arasında gösterilmektedir. Ekonomik koşulların, evlilik kalitesini ve çiftlerin ilişki durumunu etkileyerek düşük gelir ve yoksulluğun şiddet için önemli risk faktörleri olduğunu Copp, Giordano, Manning ve Longmore (2016, s. 744) belirtmektedir. Gelişmekte olan toplumların çalışma koşullarındaki ekonomik güvensizlik, erkeklerin ekonomik kaynaklara erişim fırsatlarının fazla olması, kadınların evlilik kararı almalarında ve evliliklerini devam ettirmelerinde önem taşımaktadır (Barnett, Maticka-Tyndale & Kenya 2016, s. 449). Herhangi bir nedenle eş tarafından şiddet gören kadınların şiddeti onaylama durumları araştırıldığında; kırsal kesimden gelen, eşinden daha az eğitim alan, ekonomik olarak eşine bağımlı olan, akrabalık bağı yoluyla evlilik kuran kadınlarda şiddet eylemlerinin daha fazla onaylandığı görülmektedir (Yount & Li 2009, s. 1125).

Geçim sıkıntısı. (Kadın katılımcı, 10)

Toplumdaki ekonomik dağılım. (Kadın katılımcı, 11)

Ekonomik gelir üstünlüğüne sahip kişinin, yaşamın diğer alanlarında da kendini üstün görmesi ve bunun sonucu olarak kendisinden düşük ekonomik gelire sahip insanlara karşı ezici tutumu. (Kadın katılımcı, 13)

Aile içi şiddet genellikle erkek tarafından eş ve çocuklara uygulanmaktadır ve genellikle kadın tarafından içselleştirilmekte kendi ailesinin yanına dönemeyen, ekonomik özgürlüğü de olmayan kadın bu şekilde yaşamaya devam etmek zorunda kalmaktadır. (Kadın katılımcı, 17)

Katılımcı ifadelerinde ekonomik gelirin önemi vurgulanarak kadının ekonomik açıdan bağımlı olması hem şiddete daha açık hale gelmesi hem de ilişkiyi devam ettirmek durumunda kalması bağlamında değerlendirilmiştir. Aile içi şiddetin tüm şiddet eylemlerinin çok büyük bir bölümünü oluşturduğunu ifade eden Connell (1998, s. 33) kadınların şiddet içeren bir evliliği sürdürmelerinin veya ona geri dönebilmelerinin nedenlerinden biri olarak barınma alternatiflerinin olmayışını göstermektedir. Benzer şekilde

şiddet mağduru kadının gidecek yeri ve kimsesi olmadığı durumda mağdur kadının şiddeti örtmek için iş birliği yapmak zorunda kalmasıyla şiddet döngüsünün tamamlandığını Macleod ve Cadieux (1980, s. 40) açıklamaktadır.

3.3. Aile İçi Şiddetin Sonuçlarına Bakmak

Katılımcıların aile içi şiddetin sonuçlarına ilişkin ifadeleri, aile içi ilişkilerde yaşanan değişimlere ve çocuklara odaklanmaktadır. Katılımcıların ifadelerinden küslük, görüşmeme, uzaklık, sonlandırma, güvensizlik, üzülmeye, onlara karşı ilgisiz, bağım koptu ve mesafeli açık kodları elde edilmiştir. Örneklendirilen açık kodların kendi aralarındaki ilişkileri sonucunda Yakın ama Uzak kategorisine ulaşılmış seçici kodlama aşamasında da Aile İçi Şiddetin Sonuçlarına Bakmak teması elde edilmiştir.

3.3.1. Yakın ama Uzak

Ailesi tarafından şiddet uygulanan bireyler açısından aile içi şiddetin sonuçlarına bakıldığında ilk dikkat çeken nokta gençlerin uğradıkları şiddetin duygusal yönü olmuştur.

Zaman içinde duygusal yoksunluklar oldu. (Kadın katılımcı, 9)

Soyutlandığımı hissettim. (Kadın katılımcı, 22)

Kısa küslükler oldu diyebilirim. (Kadın katılımcı, 11)

Üzüldüydük. (Erkek katılımcı, 34)

Güvensizlik kırgınlık hissettim. Aklıma geldiğinde hala üzülüyorum. Annem keşke sinirliyken bana el kaldırmayı. (Kadın katılımcı, 8)

Aile içi şiddete uğradıklarını belirten katılımcılar aile üyelerine karşı duygusal açıdan etkilendiklerini belirtmelerinin yanı sıra davranışsal olarak da aile üleriyle iletişim kur(a)madıklarını ifade etmişlerdir.

Onlarla bağım koptu ve yüzyüze konuşmakta zorluk çekiyorum. Bir şeyler paylaşmaktan korkuyorum ailemle. (Kadın katılımcı, 7)

İlgisizlik oldu. Aile içi bağlarda kopukluk yaşandı. (Kadın katılımcı, 9)

Ailemden uzaklaşıyorum ve bu onlarada yansıyor. (Kadın katılımcı, 13)

Ailemden bazı insanlara eskisi kadar yakın hissetmiyorum. (Kadın katılımcı, 22)

... babama mesafeli olmak zorunda kaldım. Şu an babama güven problemi yaşıyorum. (Kadın katılımcı, 15)

Babamla aram hep soğuk. (Kadın katılımcı, 33)

Babamla iletişimi sonlandırdım. (Kadın katılımcı, 26)

Babama mesafeli olmak zorunda kaldım. (Kadın katılımcı, 15)

Babamla arama soğukluk girdi ve hiçbir şey eskisi olmadı. O'na karşı mesafeli olmaya başladım ve onu her gördüğümde aklımıza yaşadığımız kötü olaylar geliyor. (Kadın katılımcı, 4)

Katılımcılar özellikle çocukluk döneminin önemine vurgu yaparak aile içi şiddetten en fazla çocukların etkilendiğini belirtmişlerdir. Çocukluk dönemi yaşam deneyimlerinin bireyin yaşamının ilerleyen yılları üzerindeki olası etkileri katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde katılımcıların ebeveyn şiddetine maruz kalan çocuklar ve aile içi şiddetin mağdurlar üzerindeki olumsuz etkilerine değindikleri anlaşılmıştır. Çocuklarından şiddet gören ebeveynlere ve çocuk şiddetinin olumsuz etkilerine yönelik katılımcı ifadesi bulunmamaktadır. Bu noktada Cornell ve Gelles (1982) aile içi şiddet aktarımını anlama noktasında çocukların ebeveynlerine yönelik şiddetini 'kayıp bağlantı' (missing link) olarak belirtmektedir (aktaran Peek, Fischer & Kidwell, 1985, s.1052). Diğer taraftan aile içi şiddet kardeşler arasında da yaşanabilmektedir. Çocuklardan ebeveynlerine yönelik şiddet eylemlerine dair katılımcı ifadeleri bulunmamakla birlikte kardeşler arasındaki şiddet eylemleri de katılımcı ifadelerine yansımamıştır.

Çocuklar olarak baktığımızda ise aile içindeki şiddetten en çok etkilenen onlardır. (Kadın katılımcı, 1)

Nesiller boyu devam edecek olan psikolojik yaraların açılması. (Kadın katılımcı, 2)

Çocukların gelişimi için çok kötü olduğunu düşünüyorum. (Kadın katılımcı, 7)

Ağaç yaş iken eğilir. Şiddetin her türlü çocuk zihninde bir yere barınır. Dolayısıyla aile içi şiddet görenlerin şiddete eğilimli olabileceği gibi şiddete karşı koymak iç güdüsünün oluşmayacağını da düşünüyorum. (Erkek katılımcı, 64)

Sevgisiz ve şiddet ortamında büyüyen insanlar kendi kurdukları ailelerinde ya da çevrelerinde de şiddet gösterme eğilimindedir. (Kadın katılımcı, 36)

Çocukların ilk olarak güvenmesi gereken kişiler ailesi olmalıdır. Fakat aile içi şiddet bu güven duygusu yerle bir ederek çocukların hayatları boyunca yaşayacakları bir güven problemi ortaya çıkar. (Kadın katılımcı, 10)

3.4. Aile İçi Şiddetin Önlenebilmesi

Katılımcı ifadelerinden açık kodlama ile; ailelerin bilinçlendirilmesi, eğitimler, ücretsiz destek, öğrenme, haklar ve bilgilendirme gibi ifadeler belirlenmiştir. Belirtilen açık kodları kendi aralarında ilişkilendirilerek Farkındalık Yaratma kategorisi elde edilmiştir. Farkındalık Yaratma kategorisinde katılımcılar aile içi şiddetin önlenmesi gerektiğini belirtmişler ve aile içi şiddetin önlenmesi için öneriler getirmişlerdir. Seçici kodlamayla Aile İçi Şiddetin Önlenebilmesi temasına ulaşılmıştır.

3.4.1 Farkındalık Yaratma

Aile içi şiddetin önlenmesi için katılımcılar alanında uzman olan bireylerden alınacak eğitimleri vurgulamışlardır.

Aile içi eğitimlerin verilmesi gerekir. (Kadın katılımcı, 9)

Devlet tarafından ücretsiz destek verilebilir. (Erkek katılımcı, 43)

Eğitim. Herkesin çocuk yapmaması. Toplumsal cinsiyet eşitliğinden kimsenin haberi olmaması. Kadınların bile haberleri yok ki savunsunlar. (Kadın katılımcı, 22)

Bireylerin devlet tarafından kurulacak aileler ile ilgili kurumlarda seminerler yapılması ve bunu zorunlu olarak ailenin almasını sağlamak. (Erkek katılımcı, 28)

Evlilikler belli başlı kuralların sağlanmasıyla gerçekleştirilmelidir. Özellikle ebeveyn olacak insanların bilgileri ve düşünceleri eğitimle sağlanmalıdır. (Kadın katılımcı, 37)

Aile içi şiddetin önlenmesi için en önemli olarak gördüğüm şey çocuklara küçük yaşta bu konularda eğitim verilmesi. Cinsiyet ayrımcılığının olmaması gerektiğine dair bilgilendirilmesi, kolluk kuvvetlerinin ve adalet sağlayıcılarının bu konuda eğitime tabi tutulmaları ve cezalara caydırıcı nitelik kazandırılması gerektiğini düşünüyorum. (Kadın katılımcı, 47)

Okullarda bir ders olarak aile içi şiddetin önlenmesi öğretilmelidir... (Erkek katılımcı, 51)

Katılımcıların aile içi şiddet eylemlerinin çözüm önerilerinde eğitime vurgu yapılarak alanda çalışan uzmanlarla iş birliğinin önemine değindikleri görülmektedir. Katılımcılar, bireylerin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini kaldırmaya yönelik eğitimlerle birlikte çocuk yetiştirme ve temel haklar noktasında eğitim almaları gerektiğini belirtmişlerdir. Diğer taraftan alınması gereken eğitimler zamansal olarak evlilik öncesi dönemde ve evlilik

süreci olarak ifade edilmiştir. Katılımcı ifadelerinden aile içi şiddetin önlenmesi noktasında duyarlılık geliştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

4. SONUÇ

Özellikle 1970'li yıllardan itibaren hızla değişen toplumsal yapı bireylerin içinde buldukları koşulları anlama ve açıklama zeminlerini de farklılaştırmaktadır. Aile içi şiddet kavramı ve aile içi şiddet olaylarının nedenleri ve sonuçlarıyla araştırılmasına gereksinim olduğu açıktır. Aile içi şiddet araştırmalarında aile içi şiddete tanıklık eden, şiddet gören veya uygulayan konumundaki bireyin deneyimleri; çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık gibi farklı yaşamsal dönemlerde ele alınmaktadır. Yasal yaş sınıрыyla çeşitli haklara sahip olan gençlerin belirli noktalarda bağıllık ve kırılganlıkları olduğunu Crimmens ve Whalen (1999, s. 167) belirtmektedir. Bir taraftan özellikle ekonomik açıdan ailesine bağılı olan pek çok genç diğer taraftan bağımsızca hayallerini gerçekleştirmek istemektedir. Bununla birlikte gençler; nüfusun eğitim, sağlık ve ekonomi gibi kurumlarıyla ilişkilerinin yanı sıra durumsal farkındalık, memnuniyet, sosyal medya kullanımı, geleceğe yönelik planlar ve umutlar bağlamında çocuklardan ve yetişkinlerden ayrılarak nüfusun dinamik yönünü oluşturmaktadır. Ayrıca gençlerin toplumsal yapıdaki değişimin hızını yakalamakla birlikte değişimi yönlendirme becerisinde oldukları da söylenebilir. Gençlerin aile üyeleriyle ve / veya kişisel bakımlarını üstlenen bireylerle kurdukları iletişimle birlikte ilk yaşam yıllarını geçirdikleri ailenin dinamikleri bu noktada kritik özellik sergilemektedir. Özellikle kendi kuracakları ailelerine şiddetin birer taşıyıcısı olma durumları nedeniyle gençler bu araştırmanın katılımcı grubunu oluşturmuştur.

Aile içi şiddet, mağdurun ve uygulayıcının değiştiği bir sorun alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların ifadeleri analiz edildiğinde katılımcıların aile üyeleri tarafından şiddete uğramaları diğer şiddet türlerine göre daha 'acııcı' olarak ifade edilmiştir. Bu durum bireylerin aile içerisinde ebeveynleri ve / veya bakımlarını üstlenen bireylerle karşılıklı sevgiye dayalı bir ilişki beklentisini göstermektedir. Aile içi şiddetin sonuçları ele alındığında ise; şiddetle büyüyen bireyin hayatında aile bireyleriyle olan ilişkisinde duygusal açıdan sorunların yaşanabildiği görülmektedir. Bu araştırmada da aile içi şiddete uğradığını belirten katılımcılar aile üyeleriyle ilişkilerinin etkilendiğini ve aile üyeleriyle olan ilişkilerinde kopukluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Özellikle, ebeveynlerin sınav başarı beklentilerinin çeşitli şiddet davranışlarına dönüşebilmesinin gencin kendi yaşamına dair karar almaya başladığı dönemde ailesinden uzaklaşmasıyla sonuçlandığı anlaşılmaktadır. Katılımcılar tarafından evin dışarıya göre daha güvenli olması gerektiğine ebeveynlerin ise koruyucu ve güven verici rollerine vurgu yapılmasıyla aile içi şiddetin hiç yaşanmaması gereken bir durum olarak ele alındığı anlaşılmaktadır.

Aile içi şiddet olaylarında çocuğun ve / veya kadının mağdur olma durumunun yanı sıra çocuklardan ebeveynlerine yönelik meydana gelen aile

İçerik şiddet olaylarında yaşanabilmektedir. Yapılan literatür taramalarında aile içerik şiddetin bu yönünün oldukça az çalışıldığı görülmüştür. Bu araştırmada da katılımcıların aile içerik şiddete yönelik ifadelerinde çocuklardan ebeveynlere yönelik meydana gelen şiddet eylemlerine değinilmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca şiddet ebeveynlere yönelik olabildiği gibi kardeşler arasında da yaşanabilir. Ebeveynlere yönelik şiddet olaylarına benzer şekilde bu araştırmada katılımcılar kardeşler arasındaki şiddet olaylarına yönelik değerlendirmelerde bulunmamışlardır.

Araştırmada katılımcılar aile içerik şiddetin sosyalizasyon sürecinde öğrenilmesine vurgu yapmışlardır. Aile içerik şiddet olaylarında bireyler; şiddet mağdurunu ve şiddeti uygulayanı gözlemleyebilmekteyken bazen kendisi de şiddet görebilmektedir. Bu noktada şiddetin kuşaklararası aktarımının anlaşılabilirliği önemlidir. Şiddet deneyimleri şiddetin kuşaklararası aktarımında katılımcı ifadelerine yansımaktadır. Bu durum sonraki kuşaklar açısından bireylerin şiddet olaylarının yaşanmadığı bir aile ortamında bulunmalarının önemini göstermektedir. Şiddet deneyiminin yanı sıra katılımcılar aile içerik şiddetin nedenleri arasında; kültür, iletişim ve ekonomik durumları belirtmişlerdir. Bireyin yaşamı süresince aktiviteler ve sosyal ilişkileri aile bağları ile ilişkilendirilerek bireyin gelişiminde aile bağlamına özellikle dikkat edilmesi gerektiğini Musitu ve Allatt (1994 aktaran Lila vd., 2013, s. 154) belirtmiştir.

Aile içerik şiddet araştırmalarında şiddetin aile bireyleri tarafından 'kabullenilerek' döngü haline gelmesinde sosyo-kültürel yapı üzerinde durulmaktadır. Ataerik değerlerin hâkim olduğu toplum yapısında çocuğun değeri, çocuk yetiştirme tarzları ve bireylerden beklenen rollerin anlaşılabilirliği gerekmektedir. Örneğin şiddetin çocuk yetiştirmede bir 'terbiye' aracı olarak kullanılmasının kültürel olarak normalleştirilmesi bireyin yaşamının sonraki yıllarında şiddet uygulamaya meyilli olabilmesine yol açabilmektedir. Bireylerin sosyalizasyon süreciyle birlikte aile içerisinde şiddete tanık olma durumunun, şiddetin içselleştirilmesinde ve onaylanmasında önemli olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bireylerin kültürel olarak; duygusal ilişki, evlilik deneyimi, kadına ve çocuğa verilen değer, çiftlerin ilişkiden beklentileri ve sorunları çözme şekilleri araştırma alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle kültürlerarası aile içerik şiddet araştırmaları giderek artmaktadır. Araştırmada katılımcılar gücü şiddet eylemlerine dönüştürmeyi maskülen kimlik inşasının bir parçası olarak değerlendirmişlerdir. Erkekler açısından güç kullanımının kadın açısından da uğranılan şiddete ses çıkarılmaması gerektiğinin kültürel olarak meşrulaştırılması ve şiddet yaşanan ilişkinin devam ettiği katılımcı ifadelerine yansımaktadır. Ayrıca ataerik toplum yapısında toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ve ev içerik sorumluluk alanlarının (çocuk bakımı, ev temizliği, yemek yapmak gibi) kadına yüklenmesi aile içerik şiddet araştırmalarında öne çıkmaktadır. Aile içerik şiddet mağduru kadın ve çocuğun şiddeti kabul etmelerinde ve şiddeti uygulayan kişinin davranışının normalleştirilmesinin anlaşılmasında kültürel yapının araştırılması önem kazanmaktadır. Diğer

taraftan şiddet uygulayanın değilde şiddet mağdurunun sorgulanması mağdurun şiddet döngüsü içerisinde kalmasında belirleyici olabilmektedir. Ataerkil toplum yapısında kadının sosyo-ekonomik açıdan bağımlı olması şiddete uğrama noktasında kadını daha kırılgan hale getirebilmektedir. Fakat kadının sosyo- ekonomik açıdan bağımsızlığı şiddet mağduru olmayacağı anlamına gelmemelidir.

Katılımcılar aile içi şiddetin önlenmesine yönelik alanında uzman bireylerden evlilik öncesi alınacak eğitimlere vurgu yaparak bireylere farkındalık kazandırmanın önemini belirtmişlerdir.

Aile içi şiddetin önlenmesi için yaşananların ‘ailevi’ ve ‘içeriden’ bir konu şeklinde ele alınmamasının alınacak önlemleri hızlandıran önemli bir adımı oluşturacağı söylenebilir. Böylece yaşanan şiddet olayları ‘dört duvar arasından’ çıkarak sosyal bir soruna dönüşmektedir. Ayrıca olayların bireysel nedenlere indirgenerek açıklanmaması kamuoyunda konunun ele alınmasında rol oynamaktadır. Her ne kadar kamuoyunda aile içi şiddete dair artan bir duyarlılık oluşsada dünya genelinde önemli bir sorun olarak karşımıza çıkan aile içi şiddete dair daha çok sayıda araştırmaya gereksinim olduğu açıktır. Bu nedenle şiddet uygulayan ve şiddet mağduru olan bireylerin şiddete yükledikleri anlamların anlaşılması önem kazanmaktadır. Nedenleri ve sonuçları itibariyle çok yönlü olan aile içi şiddet konusuna farklı disiplinler tarafından yapılacak araştırmalar farklı bakış açılarını getirecektir. Böylece yapılan araştırmaların konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayarak birbirlerini tamamladıkları söylenebilir.

Şiddet mağduru olan bireylerin yüksek sesle konuştukları ve daha fazla dinlendikleri sağlıklı bir etkileşim ortamı sağlanmalıdır. Ayrıca aile içi şiddetin önlenmesi için yasal zeminde onarıcı politikaların yerini önleyici politikalara bırakması, şiddet mağdurunun ulusal ve uluslararası düzeyde alınan önlemlerle haklarının korunması gerekmektedir.

Her ne kadar genelleme amacı taşımasa da bu araştırmada katılımcıların penceresinden, şiddetin normalleştirilmeden aile içi şiddetin nedenleri ve sonuçlarıyla birlikte ele alındığını görmek aile içi şiddetin önlenmesi açısından umut vericidir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazarın herhangi bir çıkarlı dayalı ilişkisi bulunmamaktadır.

ETİK ONAY/KATILIMCI ONAMI

Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan 07/07/2021 tarihli ve 45929 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Katılımcılar araştırma hakkında bilgilendirilmiş ve katılımcılardan onam alınmıştır.

MADDİ DESTEK

Çalışma için herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

YAZAR KATKILARI

Bu araştırma ve araştırma ile ilgili tüm aşamalar tek yazar tarafından yürütülmüştür.

KAYNAKÇA

- Agnew, R. & Huguley, S. (1989). Adolescent violence toward parents. *Journal of Marriage and Family*, 51(3), 699-711. <https://doi.org/10.2307/352169>
- Arthur, C. & Clark, R. (2009). Determinants of domestic violence: A cross-national study. *International Journal of Sociology of the Family*, 35(2), 147-167.
- Allen-Collinson, J. (2011). Assault on self: Intimate partner abuse and the contestation of identity. *Symbolic Interaction*, 34(1), 108-127. <https://doi.org/10.6084/M9.FIGSHARE.1408676>
- Anderson, K. L. (1997). Gender, status, and domestic violence: An integration of feminist and family violence approaches. *Journal of Marriage and Family*, 59(3), 655-669. <https://doi.org/10.2307/353952>
- Anderson, K. L. (2005). Theorizing gender in intimate partner violence research. *Sex Roles*, 52(11/12), 853-865. <https://doi.org/10.1007/s11199-005-4204-x>
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Barnett, J. P., Maticka-Tyndale, E. & Kenya, T. (2016). Stigma as social control: Gender-based violence stigma, life chances, and moral order in Kenya. *Social Problems*, 63(3), 447-462. <https://doi.org/10.1093/socpro/spw012>
- Berg, B. L. & Lune, H. (2019). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Eğitim Yöntemleri.
- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF]), <https://www.unicef.org/parenting/about>
- Bora, A. (2017). Aile: En Güçlü İşsizlik Sigortası. T.B., A. B., N. E., İ.Ü. (Eds.) *'Boşuna mı okuduk?' Türkiye'de beyaz yakalı işsizliği içinde* (181-201). İletişim Yayınları.
- Bonnet, F. & Whittaker, V. (2015). Intimate partner violence, gender, and criminalisation: An overview of American debates. *Revue française de sociologie (English Edition)*, 56(2), 264-287. <https://doi.org/10.3917/rfs.562.0357>
- Cappell, C. & Heiner, R. B. (1990). The intergenerational transmission of family aggression. *Journal of Family Violence*, 5(2), 135-152. <https://doi.org/10.1007/BF00978516>
- Choi, S. Y. P., Cheung, Y. W. & Cheung A. K. L. (2012). Social isolation and spousal violence: Comparing female marriage migrants with local women. *Journal of Marriage and Family*, 74(3), 444-461. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2012.00963.x>
- Copp, J. E., Longmore, M. A. & Manning, W. D. (2015). Contested domains, verbal "amplifiers," and intimate partner violence in young adulthood. *Social Forces*, 94(2), 923-951. <https://doi.org/10.1093/sf/sov055>
- Connell, R. W. (1998). *Toplumsal cinsiyet ve iktidar*, Ayrıntı Yayınları.

- Crimmens, D. & Whalen, A. (1999). Rights-based approaches to work with young people, S. B. (Eds.) *Ethical issues in youth work* içinde (164-181), Routledge.
- Daly, M., Bray R., Bruckauf, Z., Byrne, J., Margaria, A., Pec'nik, N., & Samms-Vaughan, M. (2015). *Family and parenting support: Policy and provision in a global context, innocenti insight*, UNICEF Office of Research, Florence.
- Denzin, N. K. (1982). Notes on criminology and criminality. in H. E. Pepinsk Editor (Eds.) *Rethinking criminology* (115-130). Sage.
- Denzin, N. K. (1984). Toward a phenomenology of domestic, family violence, *American Journal of Sociology*, 90(3), 483- 513. <https://doi.org/10.1086/228114>
- Dünya Sağlık Örgütü. (1978). *Health and the family studies on the demography of family life cycles and their health implications*, World Health Organization, Geneva.
- Farmer, A., & Tiefenthaler, J. (1997). An economic analysis of domestic violence. *Review of Social Economy*, 55(3), 337-358. <https://doi.org/10.1080/00346769700000004>
- Flynn Clifton, P. (1987). Relationship violence: A model for family professionals, *Family Relations*, 36(3), 295-299. <https://doi.org/10.2307/583543>
- Garrett, C. J. (1997). Recovery from anorexia nervosa: A sociological perspective, *International Journal of Disorders*, 21(3), 261-272. <https://doi.org/10.1080/10720537.2016.1251366>
- Gelles, R. J. (1980). Violence in the family: A review of research in the seventies. *Journal of Marriage and Family*, 42(4), 873-885. <https://doi.org/10.2307/351830>
- Gelles, R. J. & Maynard P, E. (1987). A Structural family systems approach to intervention in cases of family violence. *Family Relations*, 36(3), 270-275.
- Giordano, P.C., Copp, J. E., Longmore, M.A. & Manning, W.D. (2015). Contested domains, verbal “amplifiers,” and intimate partner violence in young adulthood. *Social Forces*, 94(2), 923-951. <https://doi.org/10.1093/sf/sov055>
- Glesne, C. (2013). *Nitel Araştırmaya Giriş*, A.E. ve P.Y. (Ed.) Anı Yayıncılık.
- Guetzkow, J. & Ben-Zvi, K. (2017). From “subcultures” to “toolkits”: ethnicity and violence in israeli prisons, *Social Forces*, 95(3), 1237–1259. <https://doi.org/10.1093/sf/sow099>
- Lila, M., van Aken M., Musiti, G. & Buelga, S. (2013). Families and adolescents. E. S. J. ve L. G. (Eds.) *Handbook of adolescent development* içinde (154-175). Psychology Press.
- Maran, A., & Begotti, D. T. (2020). A circle of violence: Are burnout, disengagement and self-efficacy in non-university teacher victims of workplace violence new and emergent risks? *Applied Sciences*, 10(13), 4595, 1-11 <https://doi.org/10.3390/app10134595>

- Mead, G.H. (1934). *Mind, self, and society from the standpoint of a social behaviorist*. University of Chicago Press.
- MacLeod, L., & Cadieux, A. (1980). *Wife battering in Canada: The vicious circle*. Ministry of Supply and Services Canada
- Neuman, W. L. (2011). *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches*, Pearson/A and B. Boston.
- Neiderhiser, J.M., Reiss, D. Pedersen, N.L., Lichtenstein, P., Spotts, E., L., Hansson, K., Cederblad, M., & Ellhammer, O. (2004). Genetic and environmental influences on mothering of adolescents: A comparison of two samples. *Developmental Psychology*, 40, 335–351. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.40.3.335>
- Robson, C., (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri gerçek dünya araştırması* Anı Yayıncılık.
- Saffitz, J., (2010). Understanding gender-based violence: Evidence from Kilimanjaro assessment of Rombo and Moshi Rural. *African Sociological Review / Revue Africaine de Sociologie*, 14(1), 84-101. <https://doi.org/10.4314/asr.v14i1.70230>
- Swingewood, A. (2010). *Sosyolojik düşüncenin kısa tarihi*. Agora Kitaplığı.
- Ulusoy, D. (2012). Sosyalleşme. N. G. E., B. Ş., R. C., Editör (Eds.), *Davranış Bilimleri içinde* (ss. 366-376). Siyasal Kitabevi Yayınları.
- Umberson, D., Anderson, K., Glick, J. & Shapiro, A. (1998). Domestic violence, personal control, and gender, *Journal of Marriage and Family*, 60(2), 442-452. <https://doi.org/10.2307/353860>
- Yount, K. M., & Li, L. (2009). Women's "justification" of domestic violence in Egypt. *Journal of Marriage and Family*, 71(5), 1125–1140. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2009.00659.x>
- Wallece R. A., & Wolf, A. (2004). *Çağdaş sosyoloji kuramları*. Punto Yayıncılık.
- Weis, J. G. (1989). Family violence research methodology and design. *Crime and Justice, Family Violence*, 11, 117-162. <https://doi.org/10.1086/449153>